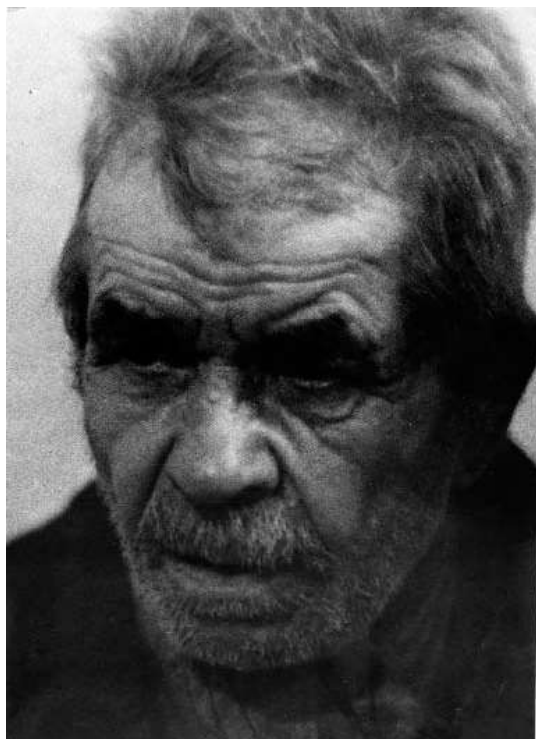

AZ ISMERETLEN ISMERŐS

Escher Károly kiállítása a Mai Manó Házban

Escher Károly – Az ismeretlen ismerős. Kurátor: Albertini Béla, Mai Manó Ház, Budapest VI., Nagymező utca 20. Nyitvatartás: hétköznap 14 és 19 óra között, hétvégén 11 és 19 óra között. Belépőjegy: 1000 Ft

Rogi André, Munkácsi Márton, Lucien Hervé, Brassai, Robert Capa és társai: (újra)felfedezésük jelzi, hogy a magyar fotográfia olyan erővel rendelkezik a nyugati világban, amelyet aligha mértünk fel helyesen az elmúlt években. Hollywood műtermei, Los Alamos laboratóriumai és a Komintern folyosói mellett volt még egy helyszín a világban, ahol a harmincas–negyvenes években a magyar származás minden bizonnyal ama forgóajtó szerencsésebb pördüléseinek motorja volt: a Reuters, a Magnum, a Life vagy az Ullstein fogadósobái tehetséges, hazulról eljött/elüldözött fiatal fotográfusok gyűjtőhelyei voltak. Többségük nevét alig ismerjük, de közelmúltbeli itthoni kiállításuk jelzik, hogy lassan kezdjük felmérni pályájukat, s a fotográfia elkezd bevonulni a nagyközönség szemében elfogadott magasművészeti ágak közé.

Fejek egy budapesti éjjeli menedékhelyen (1932)

Nem ment azonban el mindenki. A szekszárdi születésű Escher Károly (1890–1966) az Est-lapok fotóriportere, a riportfényképezés honi mestere olyannyira nem, hogy a két világháború közötti időszakban lakása is Miklós Andor lapbirodalmának Rákóczi úti épületében volt, hogy éjjel-nappal munkaadói rendelkezésére állhasson. A Mai Manó Házban most megrendezett kiállítás kesernyésen idézi fel erről a művész vallomását: a házi csillag státusa messze nem jelentett hatalmas anyagi megbecsülést, annál inkább bűntényekhez, balesetekhez való hajnali riasztást, a halál tapasztalását a biatorbágyi viadukt tövében. Escher munkásságát már igyekezett bemutatni a Fotóriporter 2000. évi különszáma – most pedig két (sőt a belvárosi József Attila Klub frissen bezárt kiállítását is idevéve: három) kiállítás igyekszik felmutatni művészetét, a Nagymező utcai fotográfiai kiállítóhely mellett az Országos Széchényi Könyvtárban is. A Fotóriporter ezévi 4. száma pedig új áttekintést igyekszik nyújtani az életműről.

Csendőrök a választási helyiség előtt, Tura (1935)

Az Albertini Béla kurátorsága mellett létrejövő Mai Manó Ház-béli kiállítás elegánsan és visszafogottan mutatja be a fényképész kedves témái (szociofotók, társadalom, politika, életképek, színházi világ) köré szervezett életművet. Bár

1945 után Eschert bizonyos értelemben megbecsülte az új, kommunista kultúrpolitika, munkásságának szociofotókkal illusztrált vonulata kapott túlzott hangsúlyt: a Cséry-telep guberálói, a kubikusok sorát mutató felvételek. Nem különösebben meglepő módon ezeket a témákat gombolyította tovább 1959-es, *Riportfényképezés* című kis tankönyve, amelyből a Horthy-korszak jelentős eseményei, az egyházi/vallásos témák, vagy egyáltalán: a polgári társadalom mindennapjai, apró szenzációi is kihullottak. A kiállítás rendezői néhány apró jellel arra is utalnak a múzeum kétszintes terében, hogy a két világháború között üzöttség, de a vele párhába állítható megbecsültség Escher visszatekintésében is átértékelődhetett: szívszorító olvasni az idős, beteg művész kérelmeit telefon, nyugdíj után – az utolsó munkahelyének számító VÁTI-ból, ahol tehetségét egyáltalán nem díjazták, 380 forint havi járandósággal küldték nyugdíjba 1953 júliusában.

A gondosan és ízléssel válogatott képanyag áttekintése nyomán felmerül bennünk egy valaha volt *másik* Magyarország képe: ahol a modernitás és az archaizmus elképesztő távolsága teremtette meg azt a feszültséget, ami máig érdekessé teszi a két világháború közötti országot. Ahol a neobarokk pompa egymás mellett létezett a hajnali razzia elszenvetőinek szeméből áradó tompasággal, a szurtos kisgyerekek szótlansága a kertjét decens kötött mellényben nyíró miniszterelnökkel, a gabonakalászok közül kacérul kikacsintó Szelezky Zita a körhintán dévajkodó kimenős bakákkal. A válogatás jó érzékkel találta meg az egyensúlyt a neves, gyakori felhasználás miatt már kissé elhasznált képek (a fürdő bankigazgató, a szociofotók vagy a kesztyűjét a gellérthegyi emlékműavatáson idegesen rángató Nagy Ferenc és a groteszkül-baljósan pöffeszkedő Rákosi párosa) és az újdonságok között: az alkonyati szánkózók Óbudán vagy a parlamenti kereveten elnyúlva pózoló Ortutay Gyula portréja többet mondanak el az 1920 és 1960 közti Magyarországról, mint megannyi ismeretterjesztő cikk.

S mindemögött ott áll az 1930-as önarcképén félig masinája mögé bújó, rendezetlen fürtjeit reménytelenül zabolázni akaró művész spriccelt öltönyben, ómódián magasra húzott nadrágban, nyakkendő nélkül, szétvetett lábakkal.

Ő itthon maradt.

És a fényképezőgép mögött minden bizonnyal mosolyog.